Wanda Sachelarie Vladimirescu

1916 – 2008

de Monica Enache

Wanda Sachelarie s-a născut în 1916 la Constanța, în familia dr. Emil și Eugenia Sachelarie. Tatăl era un cunoscut chirurg, cu doctorat susținut în 1908, la Facultatea de medicină din București. În 1922 familia se mută la București, unde Wanda va fi înscrisă la Școala secundară de fete „Maria Brâncoveanu”[1]. Orientarea ei către artă s-a petrecut în adolescență, sub influența lui Gheorghe Petrașcu, a cărui casă o frecventa[2]. Între 1934-1938, studiază la Academia de Belle-Arte din București, cu Frederic Storck, Jean Al. Steriadi și Simion Iuca. Într-un articol din 1972 dedicat artistei, Olga Bușneag făcea referire la lucrarea de diplomă a Wandei și la factura ei stilistică, informație prețioasă pentru reconfigurarea parcursului său artistic:

> *„Încă de la lucrarea de diplomă, o dramatică Pietà, cu vagi ecouri petrașchiene - eleva lui Steriadi anunța o vocație de excepție pentru culoare, un cult al materiei fastuoase și o năvalnică energie și interioară direcționată spre transfigurarea lirică a lumii.”*[3]

În 1938 ajunge la Paris, unde se înscrie la Academia Grande Chaumière, atelierul lui Jan Darna[4], a cărui influență în ce privește forța culorii, sinteza stilistică și a volumelor până la abstract, compoziția deschisă, va subzista peste ani. Merită menționat că, în aceeași perioadă, profesau la aceeași academie liberă artiști influenți și de expresii plastice din cele mai diverse, precum Othon Friesz. Fernand Léger sau Lucien Simon. În 1940 revine la București și se căsătorește cu inginerul Ion Vlad Vladimirescu.

Debutează la Salonul oficial din 1942 cu două lucrări: *Figură* (reprodusă în catalog) și *Nud*, participă

1 Cunoscută drept Școala centrală de fete, înființată în 1851 și stabilită în 1890 în clădirea construită după planurile arh, Ion Mincu, lângă Parcul Grădina Icoanei.
2 Vezi Ioana Vlasiu, „Wanda Sachelarie Vladimirescu : Autoportret necomplezent”, *Ziarul financiar*, 30 iunie 2006. https://m.zf.ro/amp/ziarul-de-duminica/wanda-sachelarie-vladimirescu-autoportret-necomplezent-3006120
3 Olga Bușneag, „Wanda Sachelarie Vladimirescu”, *Arta Plastică* nr. 11, 1972, p. 20.
4 Pe numele său Charles Taddéi (1901-1974), un modernist format în prejma lui Bourdelle care va evolua după război către expresionismul abstract.

și anul următor, în 1943, cu *Portret* (reprodus în catalog) și *Arlechin*, în 1944, cu *Portret* (reprodus în catalog) și *Figuri pe canapeaua albastră*, în 1945, cu *La marginea pădurii* și *Fetiță în seră* (reprodusă în catalog), la Salonul de desen, gravură, afiș din 1944, la Salonul oficial de toamnă din 1946, cu gravurile *Compoziție, Odaliscă* (reprodusă în catalog) și *Cadână* și la Salonul oficial din 1947, cu pictura *Întâlnire.* Prima personală o vernisează la Sala Dalles, în 1947. Lucrările expuse în prima parte a acestui interval manifestă preocupările Wandei Sachelarie Vladimirescu pentru figura umană, desenul sintetic, uneori angular, alteori sinuos, compoziția dinamică, explorarea valențelor expresive ale pastei și culorii, uzând de formule plastice încă tributare etapei de formare.

Despre lucrarea sa expusă la Salonul oficial din 1945, ce marchează o evidentă ruptură stilistică, artista abandonând experimentele în pastă groasă pentru un modernism moderat, Florica Cordescu nota:

> *„Wanda Sachelarie-Vladimirescu, dezbărată acum de școala Petrașcu, a devenit o artistă a frumoaselor surprize. Simț viril al compoziției. Gamă coloristică bine legată, a întregit ambianța, cu o pată de un colorit sobru, convingător."*[5]

Nu există prea multe date despre activitatea sa artistică din primii ani de după schimbarea de regim din 1948. Există însă documente care atestă excluderea ei în septembrie 1954[6] din secția de pictură a Uniunii Artiștilor Plastici, în urma unui referat ce analiza producția sa artistică considerată neconformă, plecând, după mărturiile artistei, de la lucrarea *Târg*[7], realizată pentru Expoziția grupului „Flacăra" din aprilie 1948, unde a fost refuzată. Pictura, fără legătură cu ceea ce comitetul de organizare a expoziției aștepta de la *noua artă*, surprinde atmosfera ternă și apăsătoare a unui târg bucureștean, tipică perioadei de incertitudine și sărăcie de după război, într-o cromatică dominată de griuri, brunuri, cu accente de roșu, plasându-se stilistic la intersecția dintre tensiunea conținută a expresionismului și fervoarea cromatică a fovismului. Decizia de excludere[8], datată octombrie 1954, semnată de Ligia Macovei[9], fostă colegă de facultate, și Jules Perahim[10], invoca ambiguu articolele 1 și 7[11] din Statutul UAP. În 1956 este reprimită în UAP, anul următor reluându-și activitatea expozițională, pentru ca în 1978 să fie numită în Consiliul de conducere al UAP, deschizându-i-se drumul către o perioadă prolifică, bogată în participări la diverse expoziții de grup în țară și străinătate, precum și în expoziții personale. Prima dintre acestea a fost deschisă în 1957 la București și prezenta lucrări de pictură și grafică. Artista confirma o anume evoluție pe calea sintezei și a căutărilor ce vizau aprofundarea plastică a subiectului/modelului, văzut nu ca pretext, ci ca exponent al unei lumi eliberată de convenții, așa cum a declarat adesea. Expoziția a fost însă primită cu rezerve de către critică, momentul fiind unul de profunde frământări și transformări politico-ideologice:

5 Florica Cordescu, „Salonul oficial", în Revista Fundațiilor Regale, septembrie 1945, p. 168.
6 Prin PV nr. 3813 din 25 septembrie 1954, dosar nr. 22/1951, Arhivele Naționale, fond UAP.
7 Pictura este reprodusă, cu titlul *Urmările războiului* în Dan Grigorescu, *op. cit.*, cat. 9 și, cu titlul *Târg*, în Ruxandra Garofeanu, Paul Gherasim, Dan Hăulică, *Artistul și puterea. Ipostaze ale picturii românești în perioada 1950-1990*, București, 2012 p. 62.
8 Documentul este reprodus într-un supliment al galeriei apărut cu ocazia Expoziției monografice de la Galeria Contrapunct, București, 1999.
9 Semnează pentru Președinte, e ocupând la acea dată funcția de secretar al Biroului Executiv al UAP.
10 Fost Secretar General al UAP, membru în Consiliul executiv, la acel moment.
11 Art. 1 făcea referire la îndatoririle membrilor între care : participarea la construirea socialismului, însușirea metodei realismului socialist, promovarea spiritului de partid în artă, crearea de opere profund patriotice, lupta împotriva formalismului, cosmopolitismului în artă, integrarea marxism-leninismului, însușirea experienței artei sovietice etc. Articolul 7 enumera situațiile în care Comitetul de Conducere al UAP avea dreptul de a exclude membri.

„Artista a trecut de faza căutărilor și a dibuirilor, ajungînd la un drum propriu, care din nefericire nu este destul de fructuos pentru artistă și nici destul de accesibil pentru privitor. (...) Dar procesul de dezumanizare al chipurilor și figurilor le dă un aspect bizar, străin vieții și adevărului."[12]

Câțiva ani mai târziu, retorica se nuanțează, personalele ei din 1965 și 1969 beneficiind de o nouă abordare critică, eliberată întrucâtva de drasticele impuneri ideologice anterioare:

„densitatea culorii nu duce către materialitate statică, riscînd să frîneze vibrația emoției. Dimpotrivă, materia culorii ajunge adesea la o tipică «potențare» a mesajului afectiv. Articularea cumpănit geometrizantă coordonează organic sugestiile plastice, fără a le încorseta cerebral."[13]

Arta sa, profund antropocentrică - de altfel a mărturisit adesea că nu poate picta peisaje căci „dacă nu e o compoziție cu ființă umană, nu mă interesează"[14] –, se află în siajul noului clasicism, cu un pronunțat caracter vital, care transpare nu doar din subiectele sau paleta alese, ci din însăși materia operei care conține semnele vieții intracelulare, o poetică a esenței, o meditație vizuală pe diverse teme. Regăsim în opera sa influențe din cele mai diverse – cézanniene, cubiste, fove, noul clasicism etc. - specifice modernismului sincretic al Școlii de la Paris, care în primii ani sunt ceva mai manifeste, mai recognoscibile, pentru ca, apoi, să fie topite într-un stil propriu, definit în relație cu sinele investigat continuu, după crezul mărturisit chiar de artistă: „De ce pictez? Ca să știu cine sânt."[15] De fapt, chiar sinceritatea ei absolută în fața subiectului dar și a lucrării transfigurată în obiect în sine, ce naște noi interogații și rămâne într-o continuă devenire, asupra căreia intervine repetat de-a lungul anilor, este chiar cauza imposibilității integrării Wandei Sachelarie Vladimirescu într-o direcție artistică anume:

„Propria mea lucrare începe să-mi pună problemele puse de un obiect la care te uiți și îl observi modificându-se, întregindu-se ci noi calități."[16]

„Echilibrul pînzei (fără să te lași furat de subiect, dar și fără să-l anihilezi) este problema pe care de fiecare dată aș vrea s-o pot rezolva mai bine."[17]

După 1969, evoluează treptat dinspre sinteza dintre cubism, fovism, neoexpresionism, către expresionism abstract[18], într-o anvelopă lirică. Forme bidimensionale, aproape abstracte, ritmate cinetic, turbionar își fac loc în pictura sa. Practică, pe lângă pictura în ulei, desenul, gravura, acuarela, pictura pe sticlă

12 I. Horșia, „Prin sălile de expoziții", *Arta Plastică* nr. 5, 1957, p. 36.
13 N. Argintescu-Amza, „Wanda Sachelarie-Vladimirescu", *Arta Plastică* nr. 7, 1965, p. 380.
14 Marica Grigorescu, „Wanda Sachelarie-Vladimirescu. Despre facere și desfacere în pictură, un proces sau un mit ancestral", *Arta Plastică* nr. 8, 1983, p. 14.
15 Dan Grigorescu, *Wanda Sachelarie Vladimirescu,* Editura Meridiane, București, 1993, p. 9.
16 Marica Grigorescu, *op. cit.*
17 Ștefan Gabrea, „Atelier: Wanda Sachelarie-Vladimirescu", *Arta Plastică* nr. 3, 1969, p. 32.
18 Călin Dan, „O sărbătoare expresionistă", *Arta Plastică* nr. 1, 1987, p. 16.

și artă monumentală, fiind cunoscute câteva proiecte de vitralii[19] pentru un ansamblu de la Mangalia nord, 1970. O artă care vizează esența, însă nu e vorba de un proces se sinteză de natură plastică, a formelor, a compoziției sau a culorii, ea țintește adevărata esență a ființei, pierdută dinaintea istoriei. Drumul acesta o conduce încet, trecând prin multiple încercări si formule vizuale, către timpul semnelor rupestre.

> *„Interpretarea și nu copierea naturii, geometrizarea și coordonarea suprafeței unei pânze, procesul de abstractizare care nu e totuna cu nonfiguarativul, valoarea care nu constă în subiect, ci în calitatea plastică, iată ceea ce cred despre arta mea."*[20]

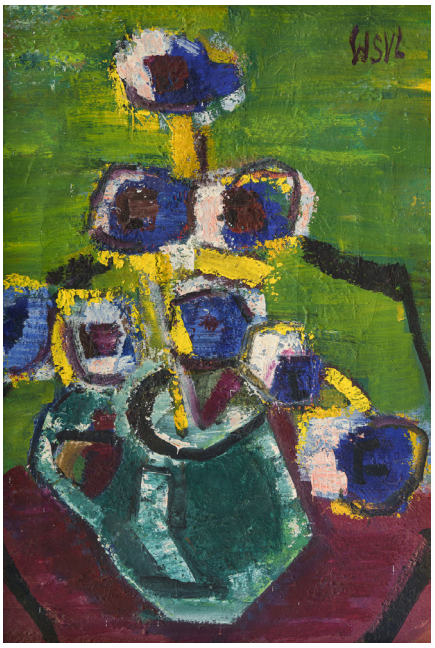
Natura în ochii Wandei, în rarele compoziții care o includ, este construită din aceeași țesătură, materie (picturală) cu cea a personajelor ei iradiante, exuberante cromatic, dezindividualizate, încărcate sensibil. Natura nu e un pretext, ci o extensie a ființei umane, într-un univers omogen în structura sa, așa cum putem decela în picturile *În parc* [1980-1985], (MAB, inv. 2043) și *Flori în vas verde* [1965-1975], (MNC, inv. 1655GG). Dacă în compoziția *În parc* [1980-1985] doar titlul și câteva elemente de structură a materiei picturale identifică amplasamentul scenei, fiind gândită ca un colaj de episoade disparate ce trimit la momente/impresii reținute în urma unui concert într-un parc, în cazul *Florilor în vas verde* [1965-1975], ne întâlnim cu o natură umanizată, simplificată până la identificare cu lumile biologice macroscopice sau, poate, preluând motivul ochiului, o formă de mărturisire și afinitate față de viziunea lui Țuculescu din perioada simbolist-abstractă.

Wanda Sachelarie Vladimirescu, În parc [1980–1985], Muzeul de Artă Brașov, inv. 2043

19 Reproduse în Dan Grigorescu, *op. cit.*, cat. 83-90.

20 „Gânduri despre artă", *Wanda Sachelarie-Vladimirescu – expoziție retrospectivă*, Editura Semne, București 2001.

Wanda Sachelarie Vladimirescu, Flori în vas verde [1965–1975], Muzeul Național Cotroceni, inv. 1655GG

Participă la numeroase expoziții colective: Expoziția anuală de grafică, 1957, 1958, 1963, 1964, 1965, 1968, 1970; Expoziția municipală, Dalles, 1965; Retrospectivă artă contemporană, Muzeul de Artă al RPR, 1967; Expoziția de pictură românească contemporană, Cuba, 1966; Salonul de primăvară, București, 1967; Praga, 1968; Budapesta, 1969; Helsinki, 1969; Torino, 1969; Galeria Apollo, București, 1969 și 1970; Roma, Florența, 1970; Varșovia, 1972; „25 de ani de artă românească", Muzeul de Artă al RPR, 1972; Philadelphia, 1973; Expoziția retrospectivă de artă contemporană – XXX ani de la eliberare, București, 1974; Alep, Damasc, 1974; Culoarea, Căminul artei, 1974; Expoziția „Magistralele socialismului", București, 1978; Salonul republican, 1979; Salonul Municipal, București, 1982; Bienala de pictură și sculptură, București, 1988.

Deschide expoziții personale la Dalles, 1947; Galeriile „Calea Victoriei", București, 1957; Sala Magheru, București, 1965; București, 1969; Brașov, 1974; Orizont, 1975; București, 1977; Danemarca, 1978; Moscova, 1981; București 1980, 1986, 1994, 1999, 2001. Premii: Premiul Simu, 1940; Premiul Municipiului București, 1945; Premiul II UAP, 1966; Premiul UAP, 1970; Premiul criticii, UAP, 1980; Premiul special, UAP, 1986-1987;

Deși adesea a fost asociată de critică expresionismului, moștenirea artistică a Wandei Sachelarie Vladimirescu depășește auto-constrângerile tipice mai tuturor artiștilor, cele care permit postum asocierea lor unor stiluri, curente, direcții, ea transgresează aceste *manierisme,* reușind o operă într-o continuă metamorfoză, dincolo de orice idee de graniță sau stil, izvorâtă dintr-o permanentă sinceritate și curaj, o Penelopă, așa cum a numit-o Marica Grigorescu, angajată într-o necontenită „facere și desfacere a lucrărilor"[21], care „mai mult ascunde decât arată."[22].

21 Marica Grigorescu, *op. cit.,* p. 15.
22 Olga Bușneag, „Wanda Sachelarie-Vladimirescu", *Arta Plastică* nr. 1, 1987, p. 14.